

szénrudakat, s ezáltal az áramkört zárjuk. Ha ezután a szénrudakat egymástól kissé eltávolítjuk, akkor vakító fényű ív keletkezik a szénrudak végei között. Ehhez hasonló jelenséget tapasztalunk akkor is, ha erős áram vezetéket valahol hirtelen megszakítjuk; a megszakítás helyén rövid ideig nagy fényességű elektromos ív üt át.

Ezen a jelenségen alapulnak az elektromos ívlámpák. Az elektromos ívlámpa két szénrúdból áll; a szénrudak az áramba való bekapcsoláskor egymással érintkeznek s aztán kissé szét kell húzni őket egymástól. A széncsúcsok igen magas hőmérsékleten (kb. 4000 fok C) izzanak és közben el is porlanak. Az egymástól elválasztott széncsúcsok között sárgásszélű, halványkék fényt látunk; ezt az ú. n. ívet a fehéren izzó széncsúcsokkal együtt elektromos ívfénynek nevezzük. Az elektromos ívfény erős fényének legnagyobb részét a pozitív széncsúcs adja.

Az ívfény mindaddig megmarad, amíg a széncsúcsok nagyon el nem távolodnak egymástól. A széncsúcsok távolságát tehát hosszabb használat után kézzel vagy valamilyen önműködő szerkezettel szabályozni kell. Nagy fényerősségük miatt régebben ívlámpákkal világítottak széles utcákat, pályaudvarokat; ma már közvilágításra a gázlámpákon kívül kizárólag nagy fényerejű izzólámpákat használnak. Ívlámpákat használnak nagy vetítőkészülékekben, fényszórókban.

III. Összefoglalás. Táblára írt vezérszavak alapján.

TAVASZ VAN VALAHOL.

Valahol túl a városon,
Ahol a napsugár a földig ér:
Egy titkos áram átoson
S éledni kezd a rügy, a rög, az ér.

A nyúttas gyepe megszínesül,
A rög fölött pacsirta-rádió.
Sok bujt-élet előkerül
S didergés helyett itt a dáridó!

Örömré vágyva szállanak
Ezüst-gépen a pók-szerelmesek.
A méhkas résén beszítál a Nap...
Kicsalja csókkal a kis méheket.

Vetés fölött a levegő
Reszket, akár a lélek, hogyha fél.
Asztalt terít a legelő.
Ezüstös nyárfabolyhot hord a szél.

Pelyhes kacsák és kis csibék
A rétre hajtva boldogok nagyon.
A pásztorok: Piroskák, Pistikék,
Róvást vágnak a fűzfagallyakon.

Gyermeklánc sárga sok feje
Aranylik, mint a díszes mentegomb.
Lágy szellő játszogat vele,
Nem bántja bánat, se zsvaj, se gond.

Valahol, túl a városon,
Ahol a napsugár a földig ér:
Magamat odaálmodom,
Mint fű közt nyíló sárga pipitér.

Magamat odaálmodom.
Hiszen a lelkem itt csirázgatott!
Papsajtos árokpártokon
Még most is elmélázgatok.

Nekem, — a városban — csak a testem él!
A lelkem ott kószálgat valahol,
Amerre földet tör a hű tenyér
S amerre fajtám szíve zakatol...
A szőke Tisza partján, valahol...

Móra László.

1942. április 3. hete.

Alkotmánytan.

VI. OSZTÁLY.

A tanítás anyaga: Hazánk közoktatásügye.

Nevelési cél: Állampolgári ismeretek és kötelességek.

I. Előkészítés. a) Számonkérés. A vallásügy igazgatása hazánkban, felújítása.

b) Áthajlás. Hazánkban a vallásügyeket is a közoktatásügyi miniszter intézi, éppen ezért a neve is ez: Vallás- és közoktatásügyi miniszter.

c) Célkitűzés. Beszéljünk hazánk közoktatásügyéről.

II. Tárgyalás. Nemesak az állam polgárainak, hanem az államnak is érdeke, hogy polgárai műveltek, értelmeseek, tanulnak legyenek. A tudás, műveltség biztosítja az állam előrehaladását, a műveltség emeli az állam tekintélyét a külföldi nemzetek előtt. Ezért az állam gondoskodik arról, hogy polgárai minél iskolázottabbak, tanultabbak legyenek (Széchenyi: a ki-művelt emberfők száma teszi naggyá, hatalmassá a nemzetet.) Ezért elrendelte, hogy az a szülő, aki más elfoglaltsága miatt 6 éven aluli gyermekeinek kellő neveléséről és felügyeletéről nem gondoskodhatik, gyermekét legalább 4 éves korában köte-